

אור שונים

אברהם פרידמן

8 ספטמבר 1945 • 13 אוקטובר 1971

יש יתעלים בהם עפרתם, האלף יקבל אכזר, אהרן

נעשה ע

בתיים מאדבים את טעם הפועל. מתעצמים ומתעלמים את

בשאלה טעמו

הטמן פוסק.

אז נעזב צינור סיפון סיפון אלה צלפו

ואז באו יצוק הפשוטות נעצבים חיינו כחכם

חיוך נחמם, אהרון קובל עפלה

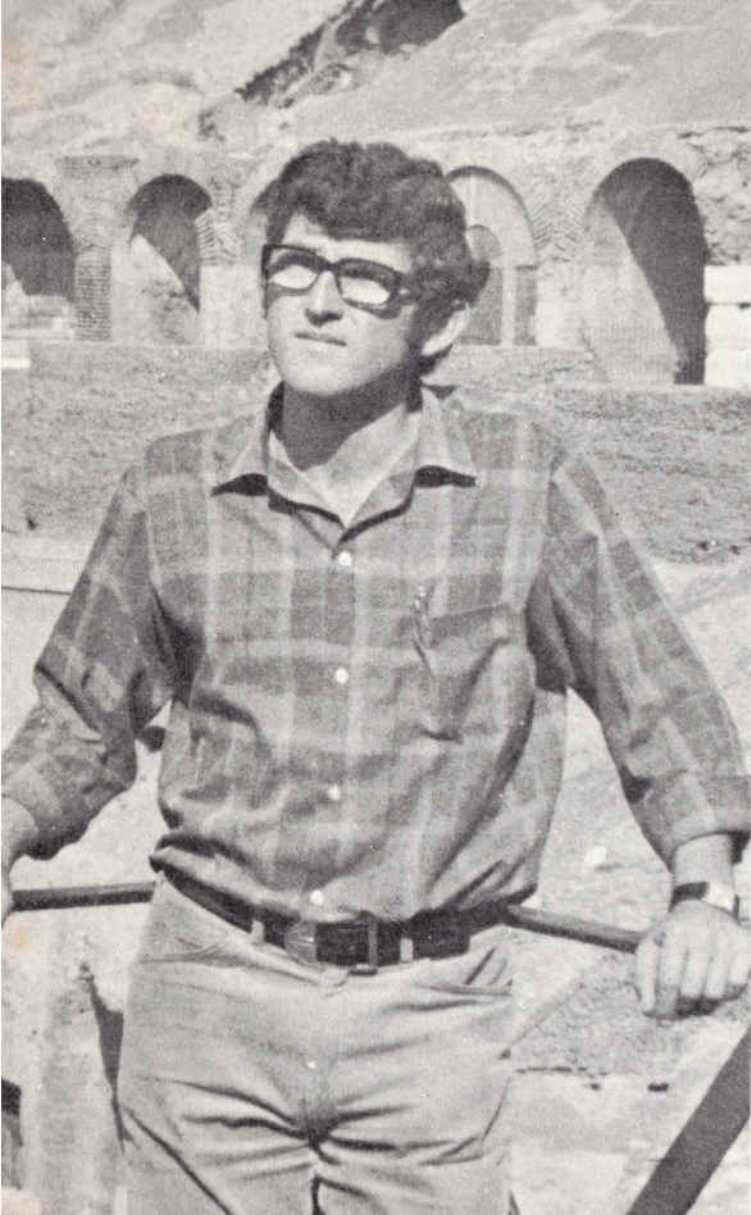
מחנק אהרון נעשפים זיק צדק-אהרון-אהרון.

מתוך המרכז ומעצמך הניף ואולם

אבלק כמו טכניקה צמחה צואבה

פכף חיים גפום

מתוך טכניקה צואבה

יום רביעי ה-13 באוקטובר. שעת ערבניים. מסדרון צר וארוך בבית החולים קפלן. גם הפעם כמו בהרבה פעמים קודמות נכנסים למחלקה הכירורגית להציץ באברהם, ידידים, קרובי משפחה.

אל גופו הכחוש מניתוחים וצום מחוברת מערכת צינורות מפחידה. כרגיל, בתנועת יד איטית ועיפה ללא קול מבקש אברהם שלא לשהות עימו הפעם, ללכת... הדלת נסגרת ומותירה את אברהם לבד... ואחר כך... הרי איננו יודעים מה קרה אחר כך, איננו מבינים. כדור הארץ לא שינה מהלכו, המלחמות המשיכו בשלהן. סאנו הכבישים, רק בחצר נאספו קבוצות קבוצות של חברים, בשקט, בדמעה. "אברמלה הלך". לא הבנו.

שמיני ספטמבר 1945 סוף מלחמת העולם השנייה. ימיו האחרונים של הפאשיזם היפני. חופש לאנושות. בית חולים בעירת המחוז קופצטאב, דרום סיביר. הימים ימי ראש השנה משהו בין סופו של סתיו ותחילת ימי הגשם, רוסיה הגדולה, סיוור המושלגת, למשפחת פרידמן נולד בן. אבוש, שהוא אברהם, שהוא אברמל'ה.

הַמִּינִיּוֹת הַבְּיָרֵה.
הַמִּינִיּוֹת הַבְּיָרֵה הַבְּיָרֵה.
הַמִּינִיּוֹת הַבְּיָרֵה הַבְּיָרֵה הַבְּיָרֵה:
הַמִּינִיּוֹת הַבְּיָרֵה הַבְּיָרֵה.

845
אברהם

קרא אמת
הוא כונה "אמת צדק"
קולא

"אברמלה כעין חידה, אדם החי כלפי פנים ולא כלפי חוץ. הנסיעות לתל-אביב, הקפיצות מפה לשם. לא איש הפעילות החברתית הענפה, לא, זה לא השטח שלו. חיזור-ניותו שובבית לפעמים ואדישה לעיתים, אישיותו של אברהם מסתתרת הרחק מעבר לחיצוניותו ולפעילותו בחברה, אישיותו היא משהו מכונסת פנימה".
העיקר אצל אברמלה הם המעשים.
הוא היה איש של מעשים, לא המעשה הראוותני הגדול. חובק זרועות עולם, לא דברים הנעשים מתוך אידיאולוגיה, הוא עשה דברים מתוך הרגשה פנימית ובעיקר אופי.

דודתו ברטה מספרת :

אהבנו את הילד בלי גבול, מוגבלים אך ורק בתנאים הכלכליים הקשים של התקופה, נתנו לו הכל. לאחר שאמא של אברמלה נפטרה אמצנו את הילד, רצינו שלא ירגיש יתמות, לא רצינו שידע שאמו נפטרה, לקחנו אותו אלינו ולא סיפרנו לו דבר, השפענו עליו אהבה, תורה וכל דבר שילד צריך. חשבנו שהילד לא ידע שאמו נפטרה אך למעשה הוא ידע זאת כל הזמן ואף פעם לא דבר על כך, רק בבית החולים לפני מותו סיפר הוא לי שידע הכל, אך לא יכול היה לדבר על כך.

מספר חודשים לפני הולדתו של אבוש יצא אברהם שעתיד היה להיות סבו להשיג תעודה מהשלטונות הרוסיים, מעד האיש בדרכו ושבר את הרגל. כוחו לא עמד לו בבית החולים ולא יצא משם, ידע רק כי נכד יולד לו. לרץ הנולד קראו ההורים אברהם, על שם הסב. אבוש נולד ילד חלש, הוא היה תאום לאח שנפטר בזמן הלידה. גם תלאותיה של המשפחה, משפחת פליטים מפולין נתנו בו סימנים. כעבור שבעה חודשים נימול הילד ע"י הרב טרייסטן שהוא איש מכובד ומוכר ביהדות פולין. ואז גם הותר למשפחה לצאת את רוסיה ולחזור לפו-לין. אפוף אהבה אין גבול של הוריו וידידיו התחיל הילד לגדול, להתחזק, להתפתח ולהיות שמחת כולם. אומר האב: "בגיל שנה כבר הלך, היה זריז, פעיל וטוב".

* המחשבות, הזכרונות הנפלאים מימי המוסד והבגרות,
תמיד איתו. תמיד עם אברהם. עם החיוך, עם חוש ההומור,
עם העזרה הרבה בכל, עם טוב הלב, עם... עם... עם... עם
הכל, בשל היותו אדם, אהבתי אותו.

אדם הוא כל תלאותיו ושמחותיו ועצבותו, ביום של
חשבון מתקבצים מסביב הזכרונות לחתום חייו ולהנציחו
כך לעולמים.

ואנחנו שלא ידענו הרבה ביקשנו את עזרת דודיו
ואביו שיגידו הם, בדמעותיהם, שיקבצו פרורי העבר שהם
אבוש.

* אבוש גדל בחברתם התמידית של ישראל (לוצק)
ברטה, ובן עמי, שהם בני דודי האב ישראל. הורים של
לוצק ברטה ובן עמי היו לאבוש הקטן כסבא וסבתא
לכל דבר.

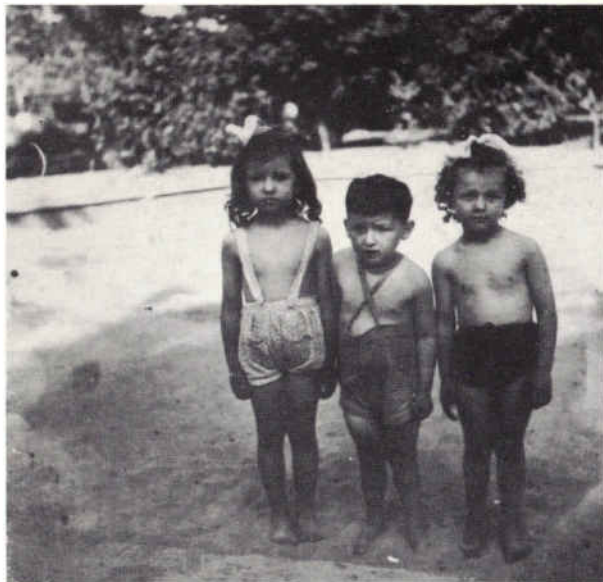
בגיל שנה לערך עובר הילד עם משפחתו מרוסיה לפו-
לין, גדל ומתפתח כמו אלפי ילדים הנולדים אחרי מלחמת
העולם השנייה, שהם תקוה, שהם אולי שלום.
ברטה שעבדה כנגנת לקחה את הילד תחת חסותה,
היא מספרת:

"אברמלה היה ילד נהדר בטבעו. בגן הוא היה חמוד.
התיחס אל כל הילדים שווה בשווה. אף פעם לא רב איתם,
לוצק מוסיף:

"הוא לא היה אכלן גדול. על מנת שיגמור ארוחותיו
צריכים היינו לאמצעים נוספים, מפתים, אחת מאהבותיו
הייתה הנסיעה שסופה היה יער. לכן מדי פעם הייתי
לוקח את אבוש רכוב על אופני ליער, באמתחתי ארוחתו
שהיה אז מחסלה עד תום. אופניים וחשמליות היוו כוח
משיכה ראשון במעלה".

אחרי יותר מעשרים שנה מספר אברהם לדפנה על
החשמליות. זאת האהבה שהביאה אותו והוא אך ילד קטן
לעבור מחשמלית אחת לרעותה, להכיר כל רחוב בכרך הגדול
וכל סימטה, זהו הכוח העצום שטמון במכונה הזורק אותך
ממקום למקום ולכל מקום. ומשאת הנפש — לשלוט במ-
כונה הזו, להעביר אליך את הכוח העצום הזה.
דפנה המנסה להכיר את אברמלה טיפין טיפין, שואלת
לפשר אהבתו הזו למכונה והוא מסביר לה, כי הוא השליט
כל יכול במכונה, בשעת נהיגה הוא כאדם גיבור המכניע את
הכוח העצום האצור בברזל על מנת שיהפך ויהיה מרחק,
מהירות, אהבת ילדות...

מוצאי שבת 22 אוגוסט שנת 71. אברמלה רכון על
ההגה. אולי הבהוב אורות בצד הכביש, אולי דבר מה אחר...
הכוח העצום הזה שבידים... המהירות... נוסעים שהזדמנו
למקום אוספים את אברהם לבית החולים. אברמלה פצוע
קשה... אבל צריך הרי שיחזור.

אסון פוקד את משפחת פרידמן, מות האם, ואבוס הוא רק בן חמש שנים, משפחת לב מהדקת את קשריה עם הילד, למעשה מתחילה לגדל את הילד בתוכה, שלא ידע על מות האם, שלא ירגיש יתמות. אך מות האם נותן אותותיו, אברמלה נעשה נוקשה, סגור, ממושמע, דוחק רצונו מפני רצונם של אחרים. הוא נשלח לבית ספר יהודי, שביין יהדותו מהי, נושאי הציונות ומדינת ישראל שהיו שיחת המשפחה החלו מרכזים תשומת ליבו וכשהמשפחה הייתה מקשיבה ל"קול ציון לגולה" אבוס היה מקשיב גם כן. האב של משפחת לב, יצחק, אהב מאוד את הילד, והוא שעבד בקהילה היהודית והרביץ תורה בדרדקים, לימד גם את אברמלה א.ב. וחומש.

הדוד בן עמי מספר : אבוס למד בבית הספר היהודי על שם י. לב פרץ, היה ילד אהוב על כל ידידיו בגלל תכונת העזרה שהייתה חלק ממנו, המודעות לשיתוף וחלוקה החלו לצוץ כבר בגיל חמש. אם הביאו לו דבר מה היה מיד רץ ומחלק עם בת הדודה, הוא עדין לא יכול היה להבין כי מתנה כמו צעצוע לא ניתנת לחלוקה לשניים והיה דורש לחלק גם מתנות מסוג זה לשני חלקים, ומשלא ניתן הדבר היה מצטער.

כבר בגיל צעיר הבין את המשמעות האמיתית של "חברות". מרגע שעמד על יהדותו הבין מושגים כמו : "עם יהודי", "ארץ ישראל" ועוד. הציונות הייתה בשבילו מעין תאוריה או אוטופיה.

אחר כך נשלח אברהם לבית ספר פולני, מספר לוצק : "רצינו שיהיה תלמיד טוב, שתהיה לו השכלה רחבה שבת הספר הכללי יכול היה לתת. ואברמלה היה תלמיד כמו כולם, לא מצטיין, אך תלמיד טוב.

בשנת 1957 כאשר הגיע אברמלה לקיבוץ חצור לקבוצת "ארז" לא דיבר, פשוט לא ידע את השפה. עם בני משפחתו החדשה מהקיבוץ מדבר אברהם בשפת הידיים. לא ידע להגיד "חכה לי" היה אומר "חכה עלי". נסיונות חוזרים ונשנים של יפתח, האח החדש להסביר לו עלו בתוהו. לכן כל אימת שאמר אברהם חכה עלי היה יפתח קופץ על גבו. שיבין. והוא הבין. והוא למד וקלט והתערה וגדל.

בימיו הראשונים בקיבוץ ובמשפחה החדשה היה ילד חשדן וסגור. הוא היה סופג לתוכו את המתרחש מסביב. בעיניו הגדולות למד להכיר מנהגים חדשים. צורת חיים חדשה. דרך המשחקים עם הבנים נוצר הקשר. לחייו של אברמלה נוספו גורמים חדשים, תחושות חדשות שלא ידע כמותם. הדודה מספרת: לא ידעתי כיצד חי אבוש את חייו בקיבוץ. אך כששמעתי מה שהוא מספר על חבריו, על משפחת קרני, כאשר אמר שיש לו שני אחים ואחות קטנה, אז ידעתי מה משמעות מצא בחייו החדשים. ועתידו פתאום נראה לי בצבעים של תקווה.

שני אנשים קושרים ביניהם לבנות בית. התאונה אינה אלא
עיכוב של מה בכך. כלום רוקם אברמלה בזמן האין סופי וגדוש
המחשבות, הנודף ריחו של בית חולים משהו מהעתיד לבוא?
כלום שח הוא עם זאת הידידה שאצלו היא יום יום בתלאותיו?
"לא דיברנו על העתיד שלנו בבית החולים, בתקופה שהיה
חזק והקרין תקוות דיברנו על מה יעשה בבית כאשר יחזור, לא
המפעל. לא אומן. שלא יראו אותו בחולשתו. ובכל זאת כל
מענינו היו נתונים באומן ובמתרחש בו בהעדרו".

בערך בגיל אחת עשרה חש הנער יהדותו מהי, שהרי חברים יהודים ולא יהודים הרבה, היו לילד.

הפגישה הראשונה שהעמידה אותו על השוני בינו כיהודי ובין חבריו הפולנים אירעה בקייטנת קייץ, על שפת הים. הדוד שבא לבקר את אברמלה נוכח כי הילדים יצאו לטיול בסביבה אך על חוף הים מגלה הדוד את אבוש ועוד חבר יהודי יושבים לבד ובוהים אל פני המיים.

"לא רצינו ללכת איתם", עונה אברהם לשאלת דודו, מדוע אין הם מטיילים "אנחנו לא מרגישים טוב", מוסיף.

...ואז ישראל עולה לראש השיחות המשפחתיות. והעצב שנשקף מעיני הילד שידע כי דודיו נוסעים לישראל ואילו אביו עדיין לא החליט, וההתענינות... השאלות הרבות, על השפה, על הציונות, על הכל...

עד שיום אחד חוזר אברמל מבית אביו לבית הדודים. פורץ אברמלה שלא כדרכו את דלת הבית, בלי להגיד שלום רץ ונתלה על צואר הדוד ואומר: אבא החליט לנסוע, כולנו ניסע לארץ. בסוף מרץ 1957 עולה המשפחה לארץ. מעברה בבת-ים. תנאים גרועים. האב מחליט שאברהם ילך לקיבוץ.

איין אונקײם דער
אן געזעקײם יעל יעדשם יעל פה - נישטע
יעל פפעקו עוד. יעוד יעל פפעקו.
יקאזן זיין פה פאן נישטע.

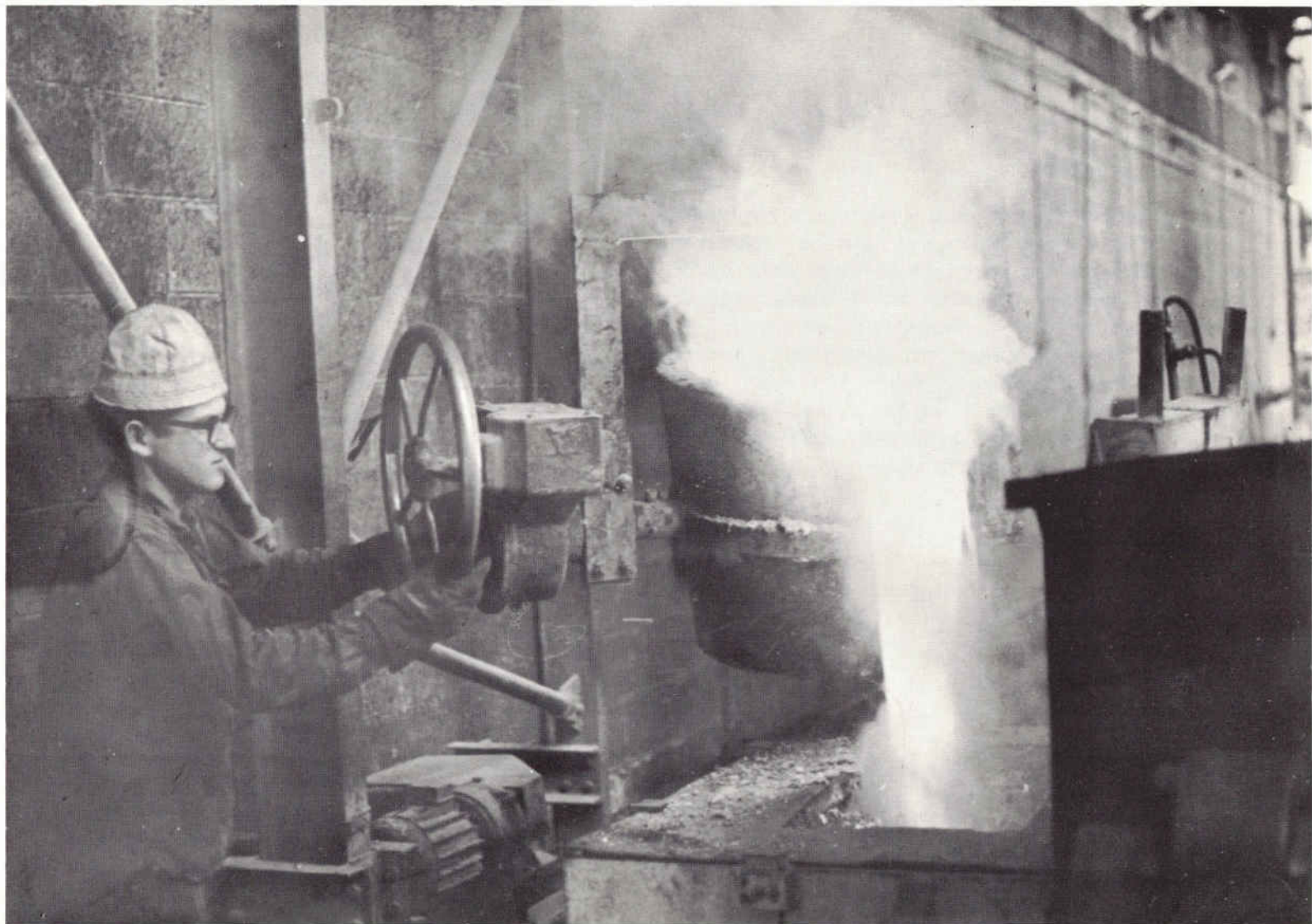

בין ה-8 לאוגוסט עד ה-13 לאוקטובר אברמלה בבית החור-
לים. משיחות עם חברתו ועם קרובי משפחה מסתבר כי בזמן
שכיבתו זו חסרת המעש רואה אברמלה בראיה פנורמית, חיו
עד זה הרגע.

הוא היה ערני תמיד. ידע מה שקורה מסביבו. אולי מפני
שהיה לו מן פחד סמוי מבית החולים, אולי חשבון שלילי בן
עשרים שנה הזכור לו היטב מימי ילדותו, מות האם. לכן היה
זקוק להרגשת בטחון שישמרו עליו.

בזמנים שהיה הדיבור קשה עליו שפתו הייתה שפת הסיי-
מנים ואלה האוהבים והדואגים למדו את שפתו. כל סימן, כל
תנועה. אם אברהם היה מפסיק לדבר, מכווץ שפתיו ונועץ עיניו
בחלל התקרה, משמע כואב לו. משמע שלא ידעו אחרים שכואב לו.

אברמלה הרבה שלומות.

מה שלומך? טוב, יופי...

אני לא זוכר אם אצל ביהלר יצקו את הקופסא לרמזור דרכים, אך אם כן תבקש דוגמא ותשלח. פשוט פנו אלינו וביקשו לצקת את הרמזורים. אולי תשאל שם, ואם במקרה יש לך רעיונות למוצרים חדשים, תן מיד רעיון, תהיה ער לכל מוצר שלנו.

...אומן.

אברהם הרבה שלומות,

אנו כבר מתגעגעים אליך.

מה נשמע עם המכונה שלנו 600 טון; זה מתקדם קצת? עשה להם צרות שישלחו מיד מיד, שיעבדו 3 משמרות, אנחנו צריכים את המכונה כאן. שלח לנו שרטוטים ותוכניות של המכונה כדי שנוכל להכין כאן הכל...

אומן.

כן, זהו מסע של לימודים. אז צריך ללמוד הכל. כמה שיותר על מנת לא לאכזב ציפיות שבבית, וכך בכוח רצון בלתי רגיל, התמדה ועקשנות יום יום במשך שנתיים משובו חזרה מחו"ל פורע אברמלה את החוב עד סופו ומכפיל ומשלש אותו עד שנדמה לעיתים כי זה החוב, בן מצפוני, יקום עליו להרסו. יש קסם מיוחד באפשרות הזו שניתנת בגיל הנעורים לפרוץ גבולות, להרוס מרחקים אל עולמות חדשים, זה הקסם שפיתה את אברמלה לקבל את הצעת המפעל. והוא רץ על מפת אירופה באותה אהבה מני-אז אך הפעם בעיניים פקוחות של איש, לראות, ללמוד.

13.10.69

* לכל היוצקים שלום,

היום סיימתי לשוטט ברחבי אירופה והגעתי בערב לטורינו. מחר אני ניגש לבית היציקה של רופיני. ראיתי הרבה מקומות מעניינים ופחות מעניינים. חבל שלא נהנתי. קשה מאוד להסתובב לבד, להיסחב עם המזוודה וכל יום או יומים להחליף בתי מלון, כסף ושפה. תארו לכם להס-תובב שבועיים וכמעט שלא לדבר כי אין עם מי, אמנם אני לא דברן גדול אבל זה מקשה מאוד, אני מקוה שהתנורים חיים ושהתגברתם על התעלות.

שלום. להת' בעוד חודש

אברהם.

בחוזרו הביתה אברהם חש — חושב כי לא הפיק מלוא התועלת מההשתלמות בחו"ל ואז באה הרגשת החובה לפרוע את השטר שכביכול בוזבז. בבית היציקה הגיע אברהם לביטוי כמעט מושלם, בכל הנוגע ליכולתו, כושר עבודתו, יחסו לאנשים ומעל לכל — היחס לעבודה. לפעמים היה נראה כאלו יש שילוב נדיר בין אופיו של אברמלה לבין תביעות בית היציקה.

הוא לא החסיר כמעט אף יום עבודה, המילואים, גם אותם היו דוחים לו.

אברהם!

נשקרו 4 פנים

קאסטר וא' אסר

לעקוב.

כצאי לתן היליה

זיצאו!

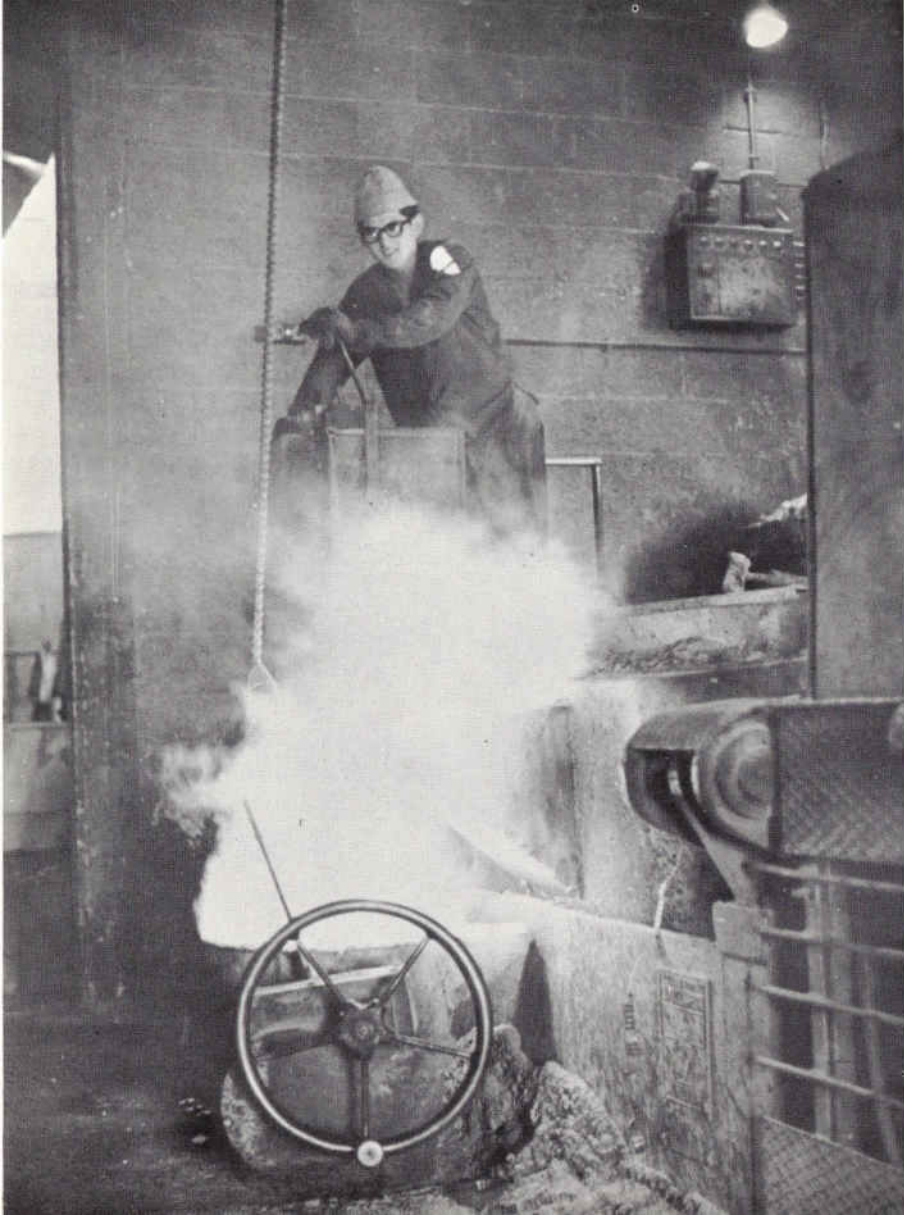
"אברהם לא אהב להיות מרכז מחלקה או מנהל לפני העובדים, הוא אהב והיה אחד מן העובדים, ואף שתפקידו היה בעצם להיות מנהל ומארגן, רצה להיות מרכיב תבניות, או תנורן. או לעבוד בכל עבודה אחרת".

כמה דברים יודע המפעל הזה לספר על אברמלה? כמה רזי רזין של האיש שותקים קירותיו הגדולים ומכונות היציקה שלו ותבניותיו? כמה ימים הפכו להיות אהבה גדולה בין האיש למכונה?

אי שם בתקופת בית הספר החל אברהם לשאוב עידוד מכוחן העצום של המכונות והתמסר להן, עד ששאב עידוד מכוחו שלו שיכול להן שתהיינה עושות רצונו. תחילה הקוביה, מבחן סבלנות ראשון, עושה ומצליח ואחר כך עבודת הגמר הקשורה באומן. מכונות השטנץ למיניהן הדופקות אלף מנגינות...

"אני לא אוהב את מוצרט ואת בך, בכלל מוסיקה ואמנות לא מענינים אותי. אני פשוט לא מסוגל לקלוט דברים מופשטים לא מעשיים".

וזאת המנגינה המעשית ערבה לאוזן. ואחר כך חדר-הכלים ובית היציקה ואחר כך מסע השתלמות בחו"ל...

הנה מן המכשירים
המיוחדים אשר
מיוצרים ב

התאגדות

כל בוקר אברהם מופיע בבגדים נקיים לגמרי, העיתון מקופל
לו בכיסו האחורי. מיד היה "מתלבש" על איזו עבודה דחופה
על מנת שהמכונות לא תעמודנה. לא עובר זמן רב והשמן השחור
דבק בבגדיו והוא מזיע כולו. בזמן העבודה הוא היה כתובת,
אחריות, אבא.

בגומרו יום עבודה ארוך נראה יוצא את אומן בדרכו לחדר,
עיתון נעוץ בכיסו מהבוקר, טרם הוצץ בו.

לעיתים היתה תוגה חורשת פניו. אולי מפני שאברהם היה
בודד במערכה, אולי משום שלא ניתנה לו כל העזרה שאפשר
היה שתינתן, אולי נחסכו מילות העידוד שכה יפות הן לנשמה.
ואברהם שתק ולא אמר.

אנאברג'ים .
אק'לים ג'ר ב'ג'ים . אנאברג'ים . אק'לים . אנאברג'ים .
אנד'לים . אנאברג'ים . אנאברג'ים .
אנאברג'ים . אנאברג'ים .

אברהם חי על מצבי רוח, היה חוזר מצוברח מהעבודה, "המכונות עומדות, משמע אינני בסדר", כשהיה תופס מצב רוח, פעמים הרבה לא ידע בשל מה, כנראה דבר מה העיק עליו מבלי שיכול היה לשלוט בו. אולי משום כך אהבתו המיוחדת לנסיעות, היה נוסע קילומטרים רבים בלי תכלית זולת הזמן והמרחק. זה היה משרה בו בטחון. דפנה נזכרת בדברים שאמר: הייתי קטן קטן בפולין, הייתי מסתובב בטרמפים לאורכה ולרוחבה של העיר, סתם, ברחתי מהבית".

בבית החולים אברהם מהרהר אחורנית, לנסות להעביר קיום בין הנקודות הפזורות במפת חייו. מתחיל לדבר על האב, על העבר הרחוק, מעין וידוי, הרגשה כאילו זה לא יגמר טוב.

פחדים מנכרים בלב המשפחה, בלב משפחת קרני, בליבה של דפנה העושה ימים כלילות בחדר הקטן בבית החולים. יומים בטרם הוכרע אברהם נופלת החלטה בקרב המשפחה, לבקש "קונסוליום". אך הרופא מעודד: "חכו לתוצאותיו של נסיון חדש, בעוד חמשה ימים נכנס קונסוליום". המשפחה התעוררה. דדה. אברהם כאשר שמע זאת, גם הוא, משהו זרח בו. ושוב מנגנוני התקוות החלו לפעול, לרקום עתיד, תוכניות.

בקצה ימיו פוגש אברהם את דפנה. את זכרונותיה מלווים
עדיין דמעות. אנו יודעים כי שתיקות רבות של אברהם מצאו
מקלט 'אצל דפנה, הרגשות בדידות ואי בטחון ניסבו בצחוקה
יהפכו אהבה.

חמוד המון שלומות!

ברגע זה חזרתי מטיוול לילי בונציה, חויה נהדרת. איזו
רומנטיקה. כמובן, לאן הולכות המחשבות? אליך... לו היית
כאן... באמת שהיום הוא יום קריטי של געגועים.
בסוד אספר לך כי האיטלקים מרוצים ממני... אך אל תדאג
שומרים עלי.

אולי זאת הגלויה האחרונה, להתראות והמון המון נשיקות.
שלך דפנה.

דפני היקרה!

מתגעגע, משעמם לי בלעדיך ואני מרגיש כמו שהרגשתי לפני
שהיינו חברים. בודד.
ודאי תתפלאי על הגלויה המוזרה אבל רציתי שתרגישי
איפה את ואיפה אני.
איך זה להיות בחו"ל? תבלי כמה שאפשר.
אברהם.

הימים נוקפים בזה אחר זה, מנגינות שעולות מעברים כאילו אבל יש בהן. אנחנו מדפדפים במעט הניירות שנותרו, בתעודות למיניהן, בתמונות, צפים ועולים לנגד עינינו ימים שבהם אברהם לבוש מדים.

הדוד מספר: כאשר אברהם הגיע לחופשה הראשונה אלינו והוא במדים של צ.ה.ל. הייתה חגיגה למשפחה. אבוש, אבוש הקטן שלנו חייל. בכל תקופת שרותו בצ.ה.ל, הלכנו זקופי קומה, גאים. אברהם היה פוקד אותנו לעיתים תכופות, מדי פעם הייתי לוקח אותו לקרן זוית ומבקש ממנו "תיזהר". אינני יודע מה הרגיש ברגעים האלה, אך לא אמר דבר, מדי פעם הרגשתי משברים, לא ידעתי סיבתם.

אנחנו ידענו, משבר עבר עליו כאשר הודח מקורס קצינים, לא בגלל מחדל ולא משום שחסר הוא כישורים נדרשים, פשוט מפני שאברהם כדרכו, גם בקורס היה שקט, לא מתבלט באגרופיו לא מרעים קולו בפקודה. ומשניתן לו לעשות עבודתו בשקט, בנאמנות עשה אותה ובצנעה, בתקופת השרות הסדיר ואחר כך כל שנה בבקעה... בגולן...

מטבע בריאותו היה שתקן, קולט, סופג בשקט כמו עלה ירוק
מטמיע וגדל בלי להתפשט על סביבותיו להרוס אלא להכות שורש
מטה ובטוח.

לאט לאט גם פרומה לומדת את שתיקותיו. מדי פעם
כאשר נשארו פרומה ואברהם לבד בחדר היה נפתח לשעה כפרת.
מספר עברו, כמה אהב את אביו, את משפחתו הפזורה שהייתה
לו קרני חמה, שאהבה וחרדה לו, על מאבקים שלא חסרו.
אחריות העבודה מחד, ומאידיך הרצון להיות חפשי כאיש צעיר
שאינו קשור בטבורו בחבל קצר. אך בסופו של חשבון הדבקות
והמסירות עמדו וניצחו.

מעט פעמים השמיע אברהם דברים בקול רם, ברבים. בסיום
הדיון על סמל הבוגרים, לאחר שאברהם שומע דברי ביקורת בצד
הערכה, ביקורת על שתיקותיו הארוכות, על חוסר מעורבותו
בחיי החברה, על שאינו מתעניין בשטח האידיאולוגי מספר אברהם
מעין אני מאמין שלו:

...אמרתי שאני רוצה להגשים משום שפשוט התרגלתי
לחיות פה. החיים האלה מצאו חן בעיני. אני לא פעיל
משום שאני לא אוהב לעמוד במרכז העניינים ולפעול.
כשמישהו עושה משהו לא בסדר אין בי היכולת להעיר לו
על מנת שיתקן, בהרבה שיחות אני מקשיב אך לא מתרכז,
פשוט חושב על דברים אחרים. יש לי דיעה, איני מדבר משום
שאני מתבייש, או שאין לי חשק להכנס לויכוח, בשיחות
פוליטיות אני מתעניין, כשמישהו משעמם אותי אני הולך
לישון במקום ללכת לשיחה. את הלימודים אני מחלק
לכמה שטחים, תחילה פיסיקה אנגלית ובסוף היסטוריה.
אני רגיל לחיים מעשיים יותר ולא לדבורים אידיאלי-
לוגיים. החינוך שקיבלתי בבית השפיע עלי הרבה מאוד, אני
פשוט לא מסוגל לקלוט דברים מופשטים, בלתי מעשיים,
בפולין חנכו אותי נגד בריה"מ ומשהו מזה נקלט אצלי.

* יוצקים שלום !

17.10.69

היום יש שביתה של כל פועלי המתכת באיטליה, בדרך
מבית המלון שלי אני עובר ליד כמה מפעלים, בפתח כל
אחד מהם קבוצות של פועלים עם סיסמאות, ויש להם גם
דגלים אדומים, גם משטרה. לא חסרה כאן, בהיכון. נסעתי
לרופיני כדי להיות יחד עם הפועלים, אך אל תחשבו
שזה בגלל שאני מזדהה איתם, לא, פשוט רוצה לראות
פעם אחת שביתה אמיתית מקרוב.

במקרה אני כותב בדיו בצבע שחור, אין לזה שום
קשר עם השביתה.

שלום וד"ש חם

אברהם

25.10.68

שלום זאב!

התחלתי ללמוד בגבעת ברנר בקורס לטכנאים, בנתיים אנחנו לומדים כמו בבית ספר תיכון, בשנה הבאה נעבור למגמות, ובסוף השנה השלישית אולי נהיה טכנאים. התחיל גם חוג לבגרות במסמיה והרבה חברה הולכים, יש איזה שגעון ללימודים, כל החברה הנמצאים לקראת סיום הצבא או אחרי הסיום — מתים ללמוד.

שלום ולהת'

קוק.

8.12.68

זאב שלומות!

אין חדש תחת השמש אצלי הכל כרגיל, כתבתי לך לבטח שהתחלתי ללמוד באולפנה בגבעת ברנר, אך אני מצטער על כך. אין לי סבלנות לשבת על הישבן וללמוד, ובעיקר להכין את שעורי הבית, ויש לנו הרבה. אני דוחה הכל ליום האחרון ומה שאינני מספיק, אני לא עושה, וזה רע כי כך אי אפשר ללמוד. נוסף לכך אני יושב בכתה ולא מסוגל להתרכז ולכן אינני תופס מה הולך, כשאני בכתה והמורה מסביר נראה לי שאני מבין הכל, אבל אחר כך, בבית, אני רואה שלא תפסתי, אנסה להמשיך עוד קצת ואם לא ילך, אפסיק.

שלום ולהתראות

אברהם.

24.12.68

ברי שלום!

השנה החלטתי לחלץ את העצמות ולצאת לטיולי התנועה. בחרתי בציר אילת, א' כי לא צריך לסחוב תרמילים, ב' את רוב המסלול אינני מכיר, אז יצאתי ונהנתי. ועכשיו דבר קצת עצוב... הפסקתי ללמוד. לא מסוגל. נשברתי.

שלום ולהת'

קוק

במסתרים לחם אברמלה מלחמותיו וסיפר כאבו.
מתוך מכתבי אברהם לזאב הנמצא בשליחות באירן:

שלום זאב

13.1.69

יהודה וגיורא הודיעו שהם עוזבים את הקיבוץ, כנראה בזמן הקרוב, אל תשאל איזה מצב רוח יש לי לאחר ששמעתי זאת. בכלל לעבוד איתם שנתיים ועוד שגיורא חבר בקבוצה, זה מצב קשה.

קוק.

2.5.68

שלום ברי!

קיבלתי את מכתבך לפני כשבוע אך התעצלתי לענות לך. עכשיו כמעט חצות, אני יושב מיואש וקרוב לבכי בחדר וכותב לך. כרגע אני שרוי באחד ממצבי הרוח שלי ואינני יודע מה לעשות עם עצמי.

חג העצמאות היה נחמד, אך לי לא היה מצב רוח. חבל. טסט למכונית עוד לא עשיתי, אך מקוה לגמור עד המילואים. קוק.

15.6.68

שלום ברי!

לבטח אתה מתפלא למה לא כתבתי לך עדיין? אך הפעם יש לי תירוץ טוב, הייתי במילואים. ישבתי חודש שלם בחמדיה בתצפית ועשיתי חיים, ירינו עליהם והם ירו עלינו. בעיקר ב-5 ליוני היה שמח.

שבוע לפני המילואים היה לי טסט ועברתי במכה ראשונה. בינתיים אני חולה הגה.

* דפנה שלום!

...לפעמים תוהה אני מה נותן לי את ההרגשה
שמשהו נלקח ממני, נחתך מעצם גופי. הרגשת
האובדן והחסרון הגופני, עד כמה שרחוק אני
נמצא, מעלים בי את ההשערה והתחושה שבעצם
הקשרים הפשוטים חזקים מעבר לכל שיעור.
"השכונה" והכיתה לשעבר, השגעון של השנים
האחרונות וישוב הדעת של העתיד הקרוב, בנו
בתוכנו סולמות של רעות שאין לזמן ולמרחב
כוח לקטוע.

כולנו נמצאים שם, וכולנו כך. נתונים בערבו-
ביה ובמפולת הנוראה. מכאן, שרק פתיל דק קושר
אותי לבית, מקבל הכל ממדים עצומים. וכל מה
שהיה אתמול ישראל וחצור ובית, מתמצה היום
במילה אחת — אברהם. ומעייני נתונים בך.
יודעת את היטב שאין בידי לנחם אותך.
סדרי העולם סתומים ונעלמים. לעולם נידע
רק מה שניתן ולעולם לא מתי ילקח.
כוס היגונים כבדה היא ועמוקה, והיא עוברת
על כל אחד מאיתנו בזמנו ובזמנה.
עד כמה "שלמודי קרבות" אנחנו, עוד תמיד
יש קרבות אחרים ותמיד נשאר בודדים במערכה.
רואה את, הכל אינו כשורה. היי אמיצה — חשבי
בזמן עתיד.

עופר

עברו חדשים .

בקר שטוף שפש, יום שבת .

על הכביש מחליקה פכונית קטנה, נעצבת .

זוג צעיר וצ'נס הפעול נשא עי' האם .

הולכים אל מדרו של מבטל .

דופקים בצללת, אין פענה, פנסים שוב .

לצוקשים עדרה לחצב שהלך על הפכפסת

לסצירים... חצר של מבנה לתקופת הצבא,

צאו להראות את הבן הפעול, צאו לראות .

.....

"לחן ידעני"

שתקו .

בחצר ביתנו מתעופפת נשמה זכה. אנחנו יודעים כי אתה המסתכל בנו, וכל כך קשה לנו להגיע עדיך.
חשבנו, עוד מעט תשוב אלינו ולא נדע כי היה דבר. ולא נבכה ולא נהיה שקטים כה, ואבל לא יהיה בנו.
ועוד רצינו הרבה, שאתה... שאנחנו...
איננו יודעים מה נספר לך עכשיו ומהיכן להתחיל. נשארנו בודדים. אוהבים אותך.
לא עוד אברמל'ה הרוקם חייו בשקט בשקט בצידי הדרך. ולא נראה אותך על הספסל במרפסת חולץ נעליך
הכבודות בערבו של יום ולא נגיד עוד "אברמל, תנוח, אל תהרוס את עצמך, לאט לך".
בחצר ביתנו מתעופפת נשמה זכה, אנחנו יודעים כי אתה המסתכל בנו, גם אנו בך מסתכלים, רע.

אור שוקט

הוצא ע"י קיבוץ השומר הצעיר חצור, תשל"ב 1972

